

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

WALTER

M. MILLER, JR.

Leibowitz

Traducere din limba engleză
de Gabriel Stoian

 PALADIN

Respect pentru oameni și cărți

FIAT HOMO

Fratele Francis Gerard din Utah n-ar fi descoperit relicvele sfinte dacă, în Postul Paștelui pe care trebuia să-l țină în deșert, ca Tânăr novice, nu l-ar fi întâlnit pe acel pelerin încins cu o fâșie de pânză în jurul coapselor.

E adevărat că până atunci Fratele Francis nu mai văzuse un pelerin îmbrăcat astfel, dar imediat ce-și reveni din nemărginita uimire pricinuită de apariția lui la marginea orizontului, ca un punct fără picioare, dar cu un cap minuscul, prinț în aburul tremurător ridicat de arșiță, fu convins că ochii nu-l înșelaseră. Punctul neînsemnat se întrupă din luciuclipitor al șoselei distruse și părea că se apropie, mai degrabă zvârcolindu-se decât mergând, ceea ce-l făcu pe Fratele Francis să strângă crucifixul în mâna și să murmură unul sau chiar două Ave Maria. Punctul semăna cu o lighioană pipernică adusă pe lume de demonii pârjolului care bântuiau pământul la amiază, moment în care toate creațurile ce se deplasau prin deșert (în afara vulturilor și a celor câțiva pustnici precum Francis) zăceau neclintite în vizuini ori se ascundeau sub stânci pentru a scăpa de grozăvia soarelui. Doar ceva monstruos, anormal sau cu mintea rătăcită ar fi trecut pe-acolo la amiază cu atâta hotărâre.

Fratele Francis înălță în grabă o rugăciune către Sfântul Paul Ciclopul, patronul avortonilor, ca să se apere de nefericitiții lui protejați. (Fiindcă cine nu știa că pe vremea aceea Pământul era înțesat de monștri? Potrivit canoanelor Bisericii și legii nescrise a Naturii, celor născuți vii li se îngăduia să trăiască și, pe cât posibil, cei care-i aduseseră pe lume îi ajutau să ajungă la maturitate. Chiar dacă nu în litera ei,

Respect pentru oameni și cărti

legea era respectată atât cât să contribuie la menținerea unei populații răzlețe alcătuite din monștri adulți care de multe ori își alegeau ca loc de peregrinare ținuturile cele mai puștii, unde dădeau târcoale focurilor aprinse noaptea de cei ce călătoreau prin prerie.) Într-un târziu, smulgându-se din aburii arșișei și intrând în aerul clar, punctul se transformă într-un pelerin aflat încă departe; șoptind un Amin, Fratele Francis dădu drumul crucifixului.

Pelerinul era un bătrânel cu barbă stufoasă și picioare ca niște fuse, care avea un toiag, o pălărie înaltă și un burduf din piele plin cu apă, atârnat pe umăr. Prea mesteca și scuipea încântat ca să fie luat drept spirit și părea din cale-afară de plăpând și nevolnic pentru a reuși să bage pe cineva în răcori ori pentru a-și alege ca îndeletnicire jaful la drumul mare. Cu toate acestea, fără să scoată un sunet, Francis se trase mai la adăpost de ochii lui și se ghemui în dosul unui morman de piatră sfârâmată, de unde să nu-i scape nimic, dar să nu fie văzut. Deși rare în plin deșert, întâlnirile între doi oameni care nu se cunoșteau devineau prilejuri de suspiciune reciprocă și erau marcate, din ambele părți, de preparative pentru un eveniment ce se putea dovedi fie amical, fie ostil.

Abația nu era vizitată de mireni ori de străini mai des de două-trei ori pe an, în ciuda oazei care-o ajutase să supraviețuiască și care ar fi transformat-o într-un refugiu firesc pentru drumeți dacă drumul, socotind felul cum se călătoarea atunci, n-ar fi fost unul dintre acelea care nici nu pornea de undeva și nici nu ducea undeva. Pesemne pe vremuri, drumul fusese o părticică din ruta cea mai scurtă dintre Great Salt Lake și Old El Paso; la miazăzi de abație, intersecta o fâșie asemănătoare, din piatră sfârâmată, care se întindea spre răsărit și apus. În ultimul timp, încrucișarea de drumuri era măcinată mai mult de vreme decât de om.

Pelerinul se apropie cât să poată da binețe și să fie auzit, însă novicele rămase ascuns în dosul mormanolui de moloz.

Respect pentru oameni și cărti

Necunoscutul avea într-adevăr în jurul coapselor o legătură murdară din pânză de sac, singurul obiect de îmbrăcăminte în afara pălăriei și a sandalelor. Înainta greoi și îndârjit, călcând cu un șchiopătat mecanic, ajutându-și în același timp piciorul beteag cu toiagul masiv. Mersul lui ritmic era acela al unui drumeț care a bătut drum lung și are încă mult de mers. Dar când ajunse în zona ruinelor uitate de timp, rări pasul și zăbovi o clipă, uitându-se în jur.

Francis se ghemui și mai mult.

Printre mormanele de moloz rămase de la grupul de clădiri vechi ce se înălțaseră aici odinioară nu puteai afla adăpost de nemilostenia soarelui. Totuși, unele dintre lespezile mai mari puteau oferi oarece mângâiere și răcoare pentru unele părți ale trupului, lucru știut de drumeții cunoșători în ale deșertului, aşa cum se dovedi curând și pelerinul, care privi câteva clipe în jur, căutând o piatră de dimensiuni potrivite. Cu o mișcare aprobatoare din cap, Fratele Francis băgă de seamă că bătrânul nu se apucă să tragă imediat de piatră, ci se ținu la oarecare distanță de ea și, folosindu-și toiagul drept pârghie și un pietroi drept punct de sprijin, o mișcă pe cea mai grea până când nelipsita creatură aflată dedesubt, de astă dată un șarpe, se târî afară. Fără prea multă tragere de inimă, călătorul îl ucise cu toiagul și azvârli în lături cadavrul care încă se zvârcolea. Acum, că scăpase de ocupantul locșorului rece de sub lespede, pelerinul o răsturnă, devenind noul ei stăpân. După aceea, își ridică partea din spate a legăturii din jurul coapselor, se așeză cu fesele descărnate pe partea oarecum rece a lespezii, își scoase sandalele dintr-o mișcare și-și apăsa tălpile picioarelor pe pământul nisipos și răcoros. Înviatorat astfel, își mișcă degetele picioarelor, zâmbi larg arătându-și gingiile lipsite de dinți și începu să îngâne un cântec. Apoi, începu să cânte cu jumătate de glas un soi de litanie, într-un dialect necunoscut novicelui. Amortit de poziția ghemuită în care stătea, Fratele Francis se foi negăsindu-și locul.

Tot cântând, pelerinul scoase dintr-o legătură o bucată de pâine uscată și un colț de brânză. Apoi tăcu și, ridicându-se în picioare o clipă, strigă moale, cu un soi de behăit pe nas, în dialectul vorbit în ținut: „Binecuvântat fie *Adonai Elohim*, Regele Universului, care face să răsară pâine din pământ”. Odată ce-și termină behăitul, se așeză din nou și începu să mănânce.

Rătăcitorul a bătut cale lungă, într-adevăr, gândi Fratele Francis, care nu auzise ca vreun ținut aflat prin apropiere să aibă un monarh cu un asemenea nume ciudat arogându-și calități atât de ieșite din comun. Bătrânul pornise într-un pelerinaj de penitență, se aventură să creadă Fratele Francis – pesemne până la „capela sfântă” de la abație, deși „capela” încă nu primise oficial acest titlu, iar „sfântul” încă nu fusese canonizat. Fratele Francis nu reuși să explice altfel prezența bătrânlui rătăcitor pe drumul care nu ducea nicăieri.

Pelerinul își mâncă încet pâinea și brânza, iar novicele devinea din ce în ce mai nerăbdător pe măsură ce liniștea de la început se risipea. Regula tăcerii ce trebuia respectată în perioada Postului nu-i îngăduia să intre în vorbă din proprie inițiativă cu bătrânlul, însă dacă ieșea din ascunzătoarea oferită de mormanul de pietre înainte ca bătrânlul să plece, era sigur că ar fi fost văzut sau auzit, iar Fratele Francis nu avea voie cu niciun chip să-și părăsească locul retras pe care și-l găsise înainte de încheierea Postului Mare.

Încă temător, Fratele Francis își drese glasul, apoi se ridică, lăsându-se văzut.

— Vai!

Pâinea și brânza zburără cât colo din mâinile pelerinului, care însfăcă toiagul și sări în picioare.

— Numai să-ndrăznești să te apropiei!

Scutură amenințător toiagul către silueta învesmântată și cu gluga trasă peste față care apăruse din spatele grămezii de pietre. Fratele Francis observă că în capătul toiagului

Respect pentru oameni și cărti
era înfiptă o țepușă. Se înclină smerit de trei ori, dar pelerinul nu luă în seamă gestul curtenitor.

— Rămâi unde ești! cârâi el. Stai locului, băiete! N-am nimic din ce ți-ar putea fi de folos, decât dacă vrei niște brânză, iar dacă-i aşa, ți-o dau cu dragă inimă. Dacă însă vrei carne, află că sunt piele și os, dar tot m-aș lupta să mi-o păstreze. Dă-te înapoi! *Înapoi!*

— Stai puțin... Novicele amuți. Milostenia ori chiar simpla politețe puteau fi puse mai presus de regula tăcerii pe durata Postului, dar numai atunci când situația o impunea; cu toate acestea, ideea de a vorbi din proprie inițiativă îi dădea o vagă neliniște. Nu sunt băiat, bunule neștiutor, continuă el adresându-se politicos. Își dădu gluga pe spate dintr-o mișcare să-și arate tunsoarea monahală și ridică și-ragul de mătănii. Știi ce sunt astea?

Bătrânlul rămase câteva clipe arcuit ca o pisică gata de atac, timp în care privi cercetător la chipul adolescentin, bășicat de arșiță, al novicelui. Nu era de mirare că pelerinul se înșelase. Creaturile grotești care dădeau târcoale pe la marginea deșertului purtau de cele mai multe ori măști, glugii ori mantii largi pentru a-și ascunde sluțenia. Printre ei mai erau și unii a căror diformitate nu se mărginea numai la trup, cei care-i luau uneori pe călători drept vânat din care se puteau înfrunta.

După ce-l măsură din cap până-n picioare, pelerinul se îndrepta de spate.

— Aha, ești unul dintre *ei*. Se rezemă în toiag și-l privi pătrunzător. Cea de colo e Abația Leibowitz? întrebă el arătând departe spre miazăzi, unde se vedea un pâlc de clădiri.

Fratele Francis se înclină cuviincios și dădu aprobat din cap, cu ochii în pământ.

— Și ce cauți aici, printre ruine?

Novicele luă o bucată de piatră mai moale pentru a o folosi drept cretă. Statistic vorbind, părea puțin probabil ca

bătrânul să știe să citească, dar Fratele Francis socoti că merită să facă o încercare. Cum dialectele vulgare ale diferitelor populații nu aveau nici alfabet, nici ortografie, zgârie cu piatra cuvintele latinești reprezentând „Penitență, Singurătate, Tăcere” pe o lespede mai mare și netedă, apoi le scrise din nou dedesubt în engleză veche, sperând că, în ciuda dorinței nemărturisite de a găsi pe cineva cu care să vorbească, bătrânul va înțelege, lăsându-l să-și continue vegheia solitară a Postului.

Văzând inscripția, pelerinul zâmbi din colțul buzelor. Hohotul de râs care urmăsemăna mai mult cu un behăit fatalist.

— Hm-hm! Încă scrieți de-a-ndoaselea! spuse el; însă, chiar dacă înțelesese ce scria pe piatră, nu catadicsi să recunoască. Își lăsa deoparte toagul, se aşeză din nou pe lespede, ridică pâinea și brânza și se apucă să le curețe de nisip. Rupt de foame, Francis își linse buzele și privi în altă parte. De la Miercurea Cenușii încoace, nu mâncase nimic altceva decât fructe de cactus și o mâncă de boabe sfrijite de porumb; regulile postului și ale abstenției erau foarte stricte pentru cei care-și urmau vocația.

Observându-i stânjeneala, pelerinul rupse din pâine și din brânză și-i oferi Fratelui Francis câte o bucată din fiecare.

În ciuda stării de deshidratare cauzată de provizia săracioasă de apă, novicele își simți gura inundată de salivă. Ochii lui se încăpățânară să nu se dezlipească de la mâna care îi dăruia hrană. Universul se micșoră; exact în centrul lui geometric pluteau fărâmele de pâine neagră și de brânză albicioasă. Un demon, intrat parcă în carnea lui, îl îndemnă să ridice piciorul stâng și să înainteze o jumătate de metru. Același demon îi luă în stăpânire celălalt picior, care păși în fața celui stâng, apoi, pe negândite, îi sili mușchii pectorali și bicepsii să împingă brațul înainte până când mâna lui o atinse pe a pelerinului. Degetele pipăiră mâncarea; păreau

Respect pentru oameni și știință

chiar să o guste. Prin trupul pe jumătate mortificat de foame trecu un fior involuntar. Închise ochii și-l văzu pe Sfintia Sa Abatele fulgerându-l cu privirea și dând la iveală un bici. Ori de câte ori novicele încerca să-și imagineze Sfânta Treime, trăsăturile Atotputernicului Dumnezeu se amestecau cu cele ale abatului, devenind foarte furioase, lucru firesc, se gândi Francis. În spatele abatului ardea un rug cu flăcări înalte, din mijlocul cărora ochii Binecuvântatului Martir Leibowitz, suferind chinuri de moarte, priveau la protejatul său aflat în Post, surprinzându-l chiar în clipa în care întindea mâna după brânză.

Novicele se cutremură din nou.

— *Apago Satanas!* șuieră el și, făcând un pas înapoi, lăsa mâncarea să-i cadă la pământ. Pe neașteptate, îl stropi pe bătrân cu apa sfântă dintr-o sticluță pe care o scoase pe furîș din mâncă. Vreme de o clipă, mintea amețită de atâta soare și arșiță îl confundă pe bătrân cu Satana în persoană.

Atacul neașteptat asupra Forțelor Întunericului și ale Ispitei nu dădu rezultatele magice așteptate, ci roadele firești apărură mai curând *ex opere operato*. Pelerinul luat drept Belzebut nu dispără într-o explozie de fum miroșind a pucioasă, ci scoase un soi de gâlgâit, se făcu roșu la față și, scoțând un răcnet care-ar fi făcut pe oricine să-i înghețe sângele în vine, se năpusti către Francis. Împiedicându-se aproape la fiecare pas de pulpana rasei, novicele se refugie în grabă, încercând să evite ploaia loviturilor de toiag, și-și scăpă pielea doar pentru că pelerinul uitase că nu avea sandalele în picioare. Atacul șchiopătat al bătrânlui deveni o șopâială pe vârful picioarelor. Părea să fi descoperit brusc pietrele încinse care-i ardeau tălpile desculțe. Se opri și-o luă înapoi. Când îndrăzni să privească peste umăr, Fratele Francis fu aproape convins că pelerinul reușise să se retragă până la locșorul răcoros doar sălând tot drumul pe vârful degetelor mari.

Respect pe Rușinat de miroslul de brânză care încă răzbătea de pe buricel degetelor și căndu-se pentru felul necugetat în care încercase să-l alunge pe cel necurat, novicele se întoarse tăcut la truda pe care și-o impusese între ruine, în vreme ce pelerinul își răcorea picioarele și-și descărca mânia aruncând cu pietre în el ori de câte ori îl vedea apărând printre mormanele de moloz. Când, într-un târziu, simți că-i amortește brațul, mai mult mimă aruncarea, iar când și Francis înceată să se mai ferească, se mulțumi să-l boscorodească printre înghiștirile pe care le lua din pâine și din brânză.

Novicele rătacea de colo-colo printre ruine, când și când împleticindu-se către punctul central al lucrării lui, cu câte-o piatră cât pieptul de mare pe care-o căra într-o îmbrătișare chinuitoare. Pelerinul îl urmări alegând o piatră, o compară cu palma să vadă ce dimensiuni are, dar nu-i conveni și apoi căută alta, pe care o smulse cu greutate din vălmășagul de moloz din morman, apoi o ridică și o duse cu pași nesiguri. Francis dădu drumul unei pietre doar după câțiva metri și, frângându-se brusc, își puse capul între genunchi, făcând un efort disperat să nu leșine. După ce gâfâi o vreme, se ridică la loc și socotî că era mai bine să rostogolească piatra către locul cuvenit. Își continuă activitatea, în vreme ce pelerinul, renunțând la uitătura urâtă, începu să-l privească nedumerit.

Soarele își revârsa blestemul de la miezul zilei asupra pământului uscat, răzbunându-se cu precădere pe tot ce era cât de cât umed. În ciuda arșiței, Francis își urmă truda.

După ce înghiți și ultimele îmbucături pline de nisip cu câteva guri de apă din burduful de piele, pelerinul își trase sandalele în picioare, se ridică gemând și, șontâcăind și ocolind mormanele de pietre, porni către locul în care se canonea novicele. Băgând de seamă că se apropiie, Fratele Francis se grăbi să se îndepărteze. Pelerinul îi arăta mai mult în joacă toiapul cu țepușă la capăt, dar părea mai curând dormic

Respect pentru camenii și căi
să vadă zidirea făcută de Tânăr decât să caute răzbunare. Se opri să cerceteze adăpostul mai îndeaproape.

Folosind un băt drept săpăligă și mâinile drept lopată, Fratele Francis săpase un șanț nu prea adânc lângă marginea dinspre răsărit a ruinelor. În prima zi a Postului Paștelui îi pusese un acoperiș dintr-un braț de mărăcini și noaptea îl folosise pentru a se adăposti de lupii care bântuiau prin locurile acelea. Dar pe măsură ce zilele Postului sporeau în număr, prin prezența lui lăsase peste tot atâtea urme încât lupii care se aventurau noaptea prin deșert păreau să fie tot mai des atrași de ruine, ajungând chiar să scormonească prin grămada de mărăcini, mai ales când focul se stingea. La început, Francis încercase să descurajeze vizitele lor nocturne, mărind grosimea stratului de mărăcini de deasupra adăpostului și încunjurându-l cu un rând de pietre așezate una lângă alta, alcătuind astfel o baricadă. Dar, cu o noapte în urmă, o arătare sărise exact pe mormanul de mărăcini și urlase, în vreme ce el rămăsese întins și tremurând dedesubt, iar asta îl îndemnase să-și fortifice bârlogul, aşa că, folosind primul rând de pietre, începuse să construiască un zid în toată regula. Tot înălțându-se, zidul se înclina spre interior; dar cum îngrăditura avea o formă aproape ovală, pietrele din fiecare nou rând erau îngrămădite lângă cele deja așezate pentru a împiedica prăbușirea spre interior. Fratele Francis nădăjduia că, alegând cu mare grijă pietrele și echilibrându-le, completând spațiile goale dintre ele cu tot soiul de resturi și bolovani, va reuși să-și facă o colibă. Iar acum, ca doavadă a ambiciiei lui, deasupra șanțului se ridică un dom din pietre legate între ele fără mortar care, printr-o minune, sfida legea gravitației, rămânând în picioare. De aceea, Fratele Francis scânci precum un câine bătut când pelerinul curios lovi cu toiagul în construcția lui.

Îngrijorat pentru soarta adăpostului, novicele se trase mai aproape. Pelerinul răspunse la scâncetul lui cu o răsucire

Respect pentru autor și carte
a toiaugului și cu un urlet amenințător. Fratele Francis călă că aproape imediat pe poalele rasei și se întinse cât era de lung. Bătrânul chicoti.

— Hm-hm! O să ai nevoie de-o piatră cu o formă ciudată să se potrivească în gaura aia, spuse el rotind toiaugul în spațiul gol dintre pietrele din ultimul rând.

Tânărul încuviișă cu o mișcare din cap și-și mută privirea în altă parte. Rămase pe nisip și, tăcând cu privirea plecată în pământ, speră să-l lămurească pe bătrân că nu-i era îngăduit nici să vorbească, nici să accepte prezența altcui-va în locul ales pentru a ține Postul în singurătate. Folosind o rămurică uscată, începu să schițeze pe nisip cuvintele: *Et ne nos inducas in...*

— Încă nu m-am oferit să-ți prefac pietrele astea în pâine, aşa e? spuse necăjit bătrânul călător.

Fratele Francis ridică imediat ochii spre el. Aha, deci bătrânul *știa* să citească și, pe deasupra, cunoștea Scripturile. Tot astfel, vorbele lui însemnau că înțelesese atât gestul nestăpânit de a-l stropi cu apă sfântă, cât și rostul prezenței lui Francis aici. Acum, conștient că pelerinul îl punea la încercare, Fratele Francis coborî din nou ochii și rămase în aşteptare.

— Hm-hm! Deci trebuie să-ți dau pace, aşa-i? Păi, atunci aş face mai bine să plec. Spune-mi, frații tăi de la abație i-ar îngădui unui bătrân ca mine să-și tragă puțin sufletul la adăpostul umbrei?

Fratele Francis dădu din cap.

— Îți vor da și mâncare și apă, adăugă el încet, cu bunătate. Pelerinul chicoti.

— Pentru vorbele astea, înainte de-a pleca, o să-ți găsesc o lespede care să se potrivească în vârf. Dumnezeu să te ai-bă în pază!

Dar nu-i nevoie... Protestul rămase nerostit. Fratele Francis îl urmări pe bătrân șontâcăind cu pași osteniți.